

PARTICIPATIENOTA OMGEVINGSVISIE GEMEENTE TYNAARLO

Samenvatting van alle reacties, ideeën, voorstellen van de inwoners van Tynaarlo, met verdeling naar:

- **Direct relevant voor opstellen omgevingsvisie;**
- **Overige voorstellen en ideeën niet direct relevant voor het opstellen van omgevingsvisie, maar wel van belang voor het bepalen van de meer algemene beleidsbepaling.**

Bronnen gebruikt bij verzamelen reacties inwoners:

- **reacties op stellingen via website Typisch Tynaarlo;**
- **spontane reacties via website, sociale media en mail;**
- **reacties op open vragen leefbaarheidsonderzoek;**
- **verslagen dorpsbijeenkomsten kleine kernen en inloopbijeenkomsten grote kernen.**

Colofon.

Rapporteur: Rob van Vliet, Weusthuis Associatie te Groningen
Opdrachtgever: gemeente Tynaarlo, projectleider Delia Nijdam

Vries, februari 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Reacties algemeen	5
<i>Voorstellen die direct van belang zijn voor de omgevingsvisie:</i>	6
<i>Overige voorstellen en ideeën.</i>	7
3. Bunne, Donderen, Winde	8
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen</i>	8
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	8
4. De Groeve, Midlaren, Zuidlaarderveen	10
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen</i>	10
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	10
5. Eelde-Paterswolde	12
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van het dorp</i>	12
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	12
6. Eelderwolde	15
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Eelderwolde</i>	15
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	15
7. Tynaarlo	17
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Tynaarlo</i>	17
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	17
8. Oudemolen, Taarlo en Zeegse	19
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen</i>	19
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	19
9. Vries	21
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Vries</i>	21
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	21
10. Yde – De Punt	24
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Yde-De Punt</i>	24
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	24
11. Zeijen	26
<i>Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Zeijen</i>	26
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	26
12. Zuidlaren	28
<i>Visie inwoners op ruimtelijke ontwikkeling van Zuidlaren</i>	28
<i>Overige voorstellen en ideeën</i>	28

1. Inleiding

In september 2019 is gestart met de participatie voor het opstellen van de omgevingsvisie van de gemeente Tynaarlo. Het participatieproces kende de volgende opzet:

- Website Typisch Tynaarlo en pagina's op Facebook en Instagram met informatie over de omgevingsvisie en de mogelijkheid voor inwoners om te reageren op vragen en stellingen.
- Stellingen op borden langs de kant van de weg, met de vraag om via de website of social-media te reageren.
- Leefbaarheidsonderzoek onder alle inwoners via een (digitale) enquête. Ruim 2000 respondenten hebben de moeite genomen een uitgebreide vragenlijst in te vullen. De vragenlijst bevatte ook enkele open vragen. Vooral de vraag naar de toekomst van het eigen dorp is door veel respondenten beantwoord en geeft informatie die voor de omgevingsvisie van belang is. De rapportage van het leefbaarheidsonderzoek staat op de website Typisch Tynaarlo.
- Scholenproject: leerlingen van alle basisscholen werden uitgenodigd de eigen toekomstvisie voor hun dorp te verbeelden. De resultaten staan op de website.
- Inloopbijeenkomsten in de drie grote kernen, waar inwoners individueel of in groepen in gesprek konden met ambtenaren en bestuurders. Voor de verslaglegging zie de website.
- Participatiebijeenkomsten in de kleine kernen. Voor de verslagen, zie de website.

Al deze bijeenkomsten tezamen leveren een enorme hoeveelheid informatie op over hoe inwoners van de gemeente Tynaarlo aankijken tegen de ruimtelijke ontwikkelingen in hun gemeente. In deze nota hebben we deze informatie zo goed mogelijk proberen samen te vatten. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen:

- Informatie die voor het opstellen van de omgevingsvisie direct van belang is en die wordt meegenomen bij de totstandkoming van de visie.
- Informatie die voor het opstellen van de omgevingsvisie indirect van belang is en die tevens aangrijpingspunten biedt voor het eventueel verder ontwikkelen van beleid. Het gaat daarbij om voorstellen en ideeën die qua schaalniveau niet direct passen bij een abstract plan als de omgevingsvisie, maar die wel als zodanig vertaald kunnen worden. Daarnaast biedt het een indicatie van door inwoners gewenste beleidsrichtingen. Deze informatie noemen we *overige voorstellen en ideeën* en brengen we in deze nota eveneens in beeld.

De reacties zijn per thema samengevat en onderverdeeld in '*reacties algemeen*' en '*reacties per dorp*'. De *Reacties per dorp* zijn genoteerd tijdens de bijeenkomsten met de betreffende dorpsbewoners, danwel afgeleid van de antwoorden op de open vragen bij het leefbaarheidsonderzoek. Daarnaast zijn met name op de website en via social media meer algemene reacties gegeven, deze zijn terug te vinden in hoofdstuk 2 *Reacties Algemeen*. In alle overzichten met reacties zijn kolommen opgenomen waarin staat hoe vaak een bepaalde reactie is gegeven. Bij de reacties op de open vragen van het leefbaarheidsonderzoek is het aantal keren genoemd dat de betreffende reactie is gegeven. Voor de reacties vanuit de bewonersbijeenkomsten, de website en de social media is ervoor gekozen dit met kruisjes (X) aan te geven. Daarbij is de volgende indeling gehanteerd:

X	=	de reactie is door een enkele inwoner genoemd
XX	=	de reactie is door meerdere (3 tot 5) inwoners genoemd
XXX	=	de reactie is door veel inwoners (meer dan 5) genoemd

2. Reacties algemeen

Bij de algemene reacties die via de website en social media zijn binnengekomen en van belang zijn voor het opstellen van de omgevingsvisie, zien we twee hoofdthema's:

- landschap en natuur versus landbouw,
- woningbouwprogramma.

Op het thema landschap en natuur versus landbouw zien we drie type reacties:

- In veel reacties wordt gesteld dat de schaalvergroting en de intensivering in de landbouw is doorgeslagen en dat deze moet worden teruggedraaid. De uitstoot van stikstof en fosfaat moet worden beperkt, de natuur beschermd en de biodiversiteit versterkt. Houtwallen en andere landschapselementen moeten hersteld. Waar mogelijk landbouwgrond omzetten in natuur.
- De meeste reacties bepleiten een goede samenhang tussen natuur en landbouw en kiezen voor natuurinclusieve landbouw of kringlooplandbouw. De inzet van Boermarkte Zeijen wordt daarbij vaak als voorbeeld genoemd.
- Enkele landbouwers reageren afwijzend op de hiervoor genoemde opties. Zij vinden juist dat er meer ruimte moet komen voor schaalvergroting en intensivering. Ze verwerpen het omzetten van landbouwgrond in natuur. In hun visie leidt dat tot minder biodiversiteit.

Bij het thema woningbouw zien we veel eensgezindheid bij de inspraakreacties. Velen bepleiten het bouwen van levensloopbestendige woningen in de dorpen, bij voorkeur bij voorzieningencentra. Woningen voor ouderen, maar ook voor kleine huishoudens met een smalle beurs en starters. Woningbouwprojecten die zowel voor jong als voor oud geschikt zijn worden veel genoemd.

Overige voorstellen en ideeën

Naast bovengenoemde voor de omgevingsvisie direct belangrijke ruimtelijke beleidsthema's zijn een groot aantal overige voorstellen en ideeën binnengekomen. Daarbij gaat het om zaken als het zorgen voor een goed onderhouden openbare ruimte, de aanpak van de warmtetransitie, het beperken van houtstook, de uitrol van 5G, het investeren in sociaal-culturele voorzieningen, het beschikbaar stellen van deelauto's, het beperken van overlast door bestelbusjes, het verbeteren van fietspaden en het openbaar vervoer. De concreet geformuleerde voorstellen worden gedeeld met de betreffende afdeling, zodat zij dit kunnen gebruiken bij het opstellen van eventueel nieuw beleid in de toekomst.

Voorstellen die direct van belang zijn voor de omgevingsvisie:

Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Reacties via website en social media
ALGEMEEN	
Bewaar de karakteristieke dorpsstructuur.	X
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT	
Meer groen, bomen	X
Zorg voor instandhouding kwaliteit landschap. Geen woningbouw in landschappelijk aantrekkelijke gebieden	X
Schaalvergroting en intensivering landbouw tegengaan (geen vergunningen meer), geen bijartlakens maar biodiversiteit verbeteren, sloop landschapselementen (houtwallen) tegengaan en landschappelijke kwaliteit beschermen.	XXX
Meer ruimte voor de landbouw en minder ruimte voor de natuur. Beperk het omzetten van landbouwgrond in natuur, het leidt tot monocultuur.	XX
Samenhang tussen landbouw en natuur versterken door samenwerking, afstemming, kaders stellen, waar nodig bijdrage voor natuurbeheer aan de landbouw. Op naar natuurinclusieve landbouw, Boermarkte Zeijen als voorbeeld.	XXX
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN	
Meer ruimte voor wonen in het buitengebied als 'Erfdelers'. Of splitsen grote woningen/boerderijen	X
Betaalbare woningen voor jonge gezinnen/starters, o.a. om sportvoorzieningen en scholen te behouden.	XXX
Zorg voor nieuwe senioren/levensloopbestendige woningen, levert doorstroming op de woningmarkt.	XXX
Ook bouwen voor mensen van buiten de gemeente	X
Gemeenschappelijke woonprojecten met gedeelde voorzieningen voor diverse doelgroepen	XX
VOORZIENINGEN, ECONOMIE	
Beperk het toerisme, de druk op het landschap (met name Drentse Aa) is te groot, en concentreer het bij bepaalde attracties	X
Zorg voor een fijnmazig en goed onderhouden recreatief fietspadennetwerk	X
Nieuwe bedrijventerreinen i.v.m. bereikbaarheid alleen langs de A28	X
Geen nieuw bedrijventerrein bij Tynaarlo, gebruik bestaande panden en ruimtes, verbeteren bestaande bedrijventerreinen	X
Industrieweg Paterswolde moet woonbestemming krijgen	X
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID	
Stimuleer fiets en OV, beter OV, goede verbindingen met Groningen en Assen	XXX
Heropenen station Tynaarlo	X
Vervoer-hub met bushaltes bij Vriezerbrug, A28-N386. Volgens enquête in Tynaarlo is 95% voor.	X
Zorg voor goede en veilige fietspaden	XX
Zorg voor goede voetgangersvoorzieningen, zowel in de dorpen als in het landelijk gebied.	X

Overige voorstellen en ideeën.

	Overige voorstellen, ideeën	Reactie via website en social media
ALGEMEEN		
	Geen uitrol 5G	X
	Straatmeubilair (lantarenpalen, borden, bankjes etc) staat er belabberd bij. Onderhoud hard nodig.	X
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE		
	Stimuleren elektrische auto's, oplaadplekken	X
	Kiezen voor gezamenlijke oplossingen per dorp voor de transitie naar elektrische verwarming	X
	Stoppen met vervuilende hout- en pelletkachels	X
	Woningen goed isoleren is het halve werk	X
	Als aardgas niet meer beschikbaar is, dan waterstof	X
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT		
	Stop woekeren Japanse duizendknoop	X
	Aandacht voor bestrijden eikenprocessierups	X
	Ecologische beheer van de bermen	X
	Natuur-doe-dag organiseren: samen met Natuurmonumenten natuur onderhouden	X
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN		
	Investeren in sociaal culturele voorzieningen	X
	Meer zitbankjes	X
	Voorzieningen voor ouderenzorg in de buurt, betere gezondheidszorg	X
	Voorzieningen voor jongeren, jeugdhonk	X
VOORZIENINGEN, ECONOMIE		
	Koester werkgelegenheid in de dienstensector	X
	Te onrustig in de woonwijken door ZZP-ers: zorg voor verzamelgebouw	X
	Koester de winkels en biedt ruimte voor ontwikkeling	X
	Zorg voor upgrade vakantieparken	X
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID		
	Bestelbussen weren uit woonwijken	X
	Slecht onderhouden fiets- en voetpaden onveilig	X
	Inzetten van deelauto's	X
	Zorg voor busverbinding tussen Zuidlaren en Assen	X
	Zorg voor buslijn tussen Eelde en P&R A28 bij Haren	X
	Buslijn 650 Groningen – Assen weer terugbrengen	X
	Lijn 44 naar Hoozeveld weer terugbrengen, of tarief taxihub aanpassen	X

3. Bunne, Donderen, Winde

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen

Bunne en Winde zijn dorpen met een sterk verspreide bebouwing, woningen en boerderijen. Donderen heeft een meer geconcentreerde bebouwing. De reacties vanuit de inwoners geven aan dat er geen behoefte is aan uitbreiding van de dorpen met woningbouw. Het incidenteel bebouwen van opengevallen plekken of het splitsen van grote woningen of boerderijen zou ruimte moeten bieden voor starters of voor ouderen die een binding hebben met de dorpen.

Er zijn weinig voorzieningen, uit de reacties blijkt dat men dat niet als problematisch ervaart. Men geeft aan dat het van belang is dat de voorzieningen met een ontmoetingsfunctie (horeca, buurthuis) behouden blijven.

De insprekers hechten veel waarde aan het investeren in de kwaliteit van de woonomgeving en in duurzaamheid: biodiversiteit, kringlooplandbouw, energietransitie. Inwoners projecten gestart om de biodiversiteit te versterken. Daarnaast wil men investeren in energiebesparing en het opwekken van duurzame energie. In eerste instantie wil men vooral investeren in het isoleren van woningen en het plaatsen van zonnepanelen op de daken. De insprekers zitten niet te wachten op grootschalige zonneweiden. Kleinschalige oplossingen voor energie opwekking onder regie van de dorpen worden omarmd.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Aanpak warmtetransitie (woningisolatie, zonnepanelen) en aanpassen elektriciteitsnet.
- Inrichting en beheer openbare ruimte met aandacht voor versterken biodiversiteit, zoals bloemrijke bermen en akkerlanden, aangepast maaibeleid e.d.
- Betere en veiliger fietsroutes, o.a. Donderen-Eelde en Donderen-Yde-De Punt (langs de Norgeweg).
- Handhaven verkeerssnelheid: Norgeweg en N386 door Donderen.
- Beter openbaar vervoer vanuit Donderen.
- Oplaadplaatsen voor e-bikes en elektrische auto's.

NR	Voorstellen en ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via web-site of socials
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Geen windmolens	1x	X	
	Nieuwbouw moet energieneutraal	1x	X	
	Bezwaar tegen zonnepanelen op landbouwgrond, voorkeur voor restgebieden (vliegveld, langs snelwegen). Als het toch moet, dan zorgvuldige inpassing, kleinschalig en samen met omwonenden.		X	
	Klimaatverandering vraagt om meer waterberging: combineren met zonnepanelen.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Kiezen voor verduurzaming: biologische landbouw, geen megastallen en intensieve landbouw.	4x		
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Dorpse sfeer houden, geen grote uitbreiding	1x		
	Bouw starterswoningen, woningen voor jonge gezinnen.	1x		
	Inwoners willen dat het makkelijker wordt om huizen te splitsen. Met zowel kansen voor ouderen als jongeren.		X	

nr	Overige voorstellen en ideeën.	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via web-site of socials
ALGEMEEN				
	Blijf luisteren naar de bewoners van de kleine kernen. Die weten heel goed wat goed is voor hun leefomgeving.	1x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Veel oude woningen die niet zonder meer van het aardgas afkunnen. Eerst investeren in isoleren en besparen: rol gemeente bij subsidiering. Daarna kijken of omslag naar elektrische verwarming kan worden gemaakt. Waterstof als alternatief voor aardgas.		X	
	Capaciteit elektriciteitsnetwerk moet aangepast.		X	
	Bunne heeft energiewerkgroep en wil ervaring delen met andere dorpen. Gezamenlijk streven naar energie neutrale dorpen.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Natuurbehoud, versterken biodiversiteit, ecologisch bermbeheer, project Bunne-Winde loopt goed, ook Donderen heeft stappen gezet. Laat snoeiafval liggen. Zorg voor bloemrijke akkerranden.	1x	X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Overlast houtkachels tegengaan: roetfilters	2x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Gebrek aan voorzieningen geen probleem, wel moet er een plek zijn om elkaar te ontmoeten (café, dorps huis).		X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Fietspad Donderen – Eelde behoefte verbetering, betere verlichting.		X	
	Handhaving snelheid Norgerweg, aandacht voor veiligheid fietsers.		X	
	Veilige fietspaden van en naar Donderen langs de Norgerweg	2x	X	
	Frequenter openbaar vervoer vanuit Donderen	3x	X	
	Oplaadplaatsen voor e-bikes en elektrische auto's, elektrische deel-auto per dorp	2x		

4. De Groeve, Midlaren, Zuidlaarderveen

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen

Het participatietraject maakt duidelijk dat voor de drie dorpen de volgende opgaven voor de omgevingsvisie van belang zijn:

- De biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap versterken, samen met de boeren. Terughoudend bij ontwikkelen zonnenvelden op landbouwgrond. Verkoop van landbouwgrond voor uitrijden mest van elders (Brabant) tegengaan.
- Versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de dorpen: versterken groenstructuur, verpauperde locaties en opengevallen plekken opvullen, grote panden opsplitsen in kleinere eenheden, sociale huurwoningen in standhouden en verbeteren.
- Meer (dag)recreatiemogelijkheden bij het Zuidlaardermeer, niet alleen maar natuurontwikkeling.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Betrek inwoners meer en vaker bij de gemeentelijke beleidsvorming.
- Hef geen leges bij aanleg zonnepanelen in eigen tuin of op eigen erf.
- Ondersteun bewonersorganisaties bij het ontwikkelen van plannen voor energiebesparing, energie neutrale dorpen en oprichten energie coöperaties.
- Zorg voor versterken elektriciteitsnetwerk i.v.m. aansluiten zonnepanelen op grote daken.
- Bestaande gasleidingen op termijn gebruiken voor groen-gas of waterstof.
- Aandacht voor energiearmoede.
- Versterken biodiversiteit door aanleg en ecologisch beheer bloemrijke bermen.
- Bloemteelt tegengaan i.v.m. gifspuiten.
- Investeren in verkeersveiligheid: verbeteren fietspaden, Groningerweg bij Midlaren, provinciale weg bij De Groeve.
- Beter openbaar vervoer.

	Voorstellen en ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Voor het opwekken van duurzame energie eerst de daken volleggen met zonnepanelen, dan over-hoeken gebruiken, pas daarna landbouwgrond gebruiken voor zonnepanelen.		XX	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Omgevingsvisie moet hoge ambitie uitstralen bij versterken biodiversiteit: landschap verbeteren in samenwerking met boeren; aandacht voor beekdalen en landschappelijke overgangen.		XXX	
	Voorkom dat landbouwgrond wordt opgekocht voor uitrijden mest vanuit andere regio's (Brabant bijv.).		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Onderzoek hoe we de kwaliteit van de dorpen kunnen versterken.		X	
	Zorg dat er voor dat ook jongeren, starters en gezinnen met een laag inkomen in de dorpen kunnen blijven wonen, door	2x	XXX	

	verbod op verkoop sociale huurwoningen, ruimte voor bouw goedkope, levensloopbestendige woningen en gelegenheid tot splitsen van grote woningen of boerderijen.			
	Midlaren: geen behoefte aan uitbreiding door nieuwbouw, wel herontwikkeling van verpauperde locaties.		X	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Meer recreatie mogelijkheden, zoals zandstrandjes en horeca, langs de oost- en zuidoever van het Zuidlaardermeer.		X	

nr	Overige voorstellen, ideeën.	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Verklein de afstand tussen burger en bestuur. Er komt dan ook meer belangstelling om mee te denken.	1x	XX	
	Tegengaan hondenpoep in De Groeve	1x		
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Afschaffen leges bij plaatsen zonnepanelen op eigen erf.		X	
	Bewoners willen meedenken, meedoen en meeprofiten bij plaatsen zonnepanelen op grote daken en bij aanleg zonneweiden. Stel ontwikkelbudget beschikbaar aan bewonersorganisaties. Dorpen zijn geïnteresseerd in oprichten eigen energie coöperatie.		XXX	
	Elektriciteitsnetwerken moeten worden verzaamd om aanbod aan elektriciteit te kunnen verwerken.		X	
	Ook mogelijkheden groen-gas en waterstof onderzoeken		XX	
	Heb aandacht voor energie armoede: lagere inkomensgroepen zijn niet in staat om te investeren en betalen daardoor onevenredig veel voor verwarming.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Natuurbehoud, versterken biodiversiteit, ecologisch bermbeheer	1x	X	
	Bloemteelt tegengaan i.v.m. gebruik grote hoeveelheden gif.		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	investeer in saamhorigheid en samen dingen aanpakken	1x	X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	De wegen binnendoor van Zuidlaarderveen naar Zuidlaren moeten verbeterd worden	1x		
	Veilige fietspaden	1x		
	Verkeer remmende maatregelen gewenst op de Groningerweg bij Midlaren om 30-km af te dwingen.		X	X
	Wandelpaden in de omgeving van de dorpen: dorpsommetjes	1x		
	Behoeft aan verbeteren openbaar vervoer: buslijn Hoogezand – Zuidlaren wordt gemist. Ook het openbaar vervoer tussen Zuidlaren en Groningen laat te wensen over.		X	
	Op de provinciale weg bij De Groeve wordt te hard gereden: onveilige oversteken.	1x	X	

5. Eelde-Paterswolde

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van het dorp

Uit de vele reacties vanuit de inwoners van Eelde-Paterswolde blijkt een grote betrokkenheid bij de ontwikkeling van het dorp. De belangrijkste zorgpunten betreffen de kwaliteit van het centrum van Eelde, de woningvraag, de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid en de kwaliteit van natuur en landschap. Voor de omgevingsvisie kunnen deze reacties als volgt een vertaling krijgen:

- De omgevingsvisie moet handvatten bieden voor een toekomstbestendige ontwikkeling van het centrum van Eelde, met duidelijke uitgangspunten voor ruimtelijke kwaliteit.
- De omgevingsvisie zich moeten uitspreken voor het realiseren van kleinere, levensloopbestendige woningen voor ouderen en jongeren/starters in de bebouwde kom op locaties die beschikbaar zijn/komen door het wegvallen van functies, zoals scholen, sporthal e.d. Zo pleiten enkele bewoners van de omgeving Brinkhovenlaan – Industrieweg voor het bestemmen van het industriegebied tot woongebied en het verplaatsen van de nog aanwezige bedrijven. Slechts een enkele inwoner spreekt zich uit over het wel of niet realiseren van nieuwe woonwijken aan de rand van het dorp. Een enkeling pleit voor een nieuwe woningbouwlocatie, m.n. aan de westzijde van Eelde, maar daar staan ook een aantal reacties tegenover die pleiten voor het tegengaan van woningbouw in het landelijk gebied.
- De omgevingsvisie zou ervoor moeten zorgen dat de verrommeling van het landelijk gebied wordt tegengegaan: herstel van houtwallen en andere belangrijke landschapselementen en zorgvuldige inpassing van zonnevelden.
- De zorgen rond verkeersveiligheid, onderhoud infrastructuur en bereikbaarheid hebben de boventoon in het aantal reacties. Veel van die reacties zijn gericht op concrete inrichtingsopgaven, zoals de Hoofdweg van Eelde. Over dergelijke concrete opgaven mag in de omgevingsvisie geen oplossing worden verwacht, wel zal in de omgevingsvisie een meer algemene visie op verkeersveiligheid en de categorisering van wegen worden opgenomen. In de omgevingsvisie kunnen daarnaast uitspraken over bereikbaarheid worden opgenomen: fietsroutes, nieuwe wegen en openbaar vervoer.

Overige voorstellen en ideeën

Veel insprekers vanuit Eelde-Paterswolde maken zich zorgen over de verkeersveiligheid, over onderhoud en beheer van infrastructuur en over de route van buslijn 9. Op deze vaak concrete voorstellen of zorgen kan van de omgevingsvisie geen oplossing worden verwacht. Een omgevingsvisie richt zich vooral op meer algemene, abstracte, lange termijn vraagstukken. Over de concrete plannen rond de inrichting van de Hoofdweg in Eelde of de route van lijn 9 geldt een apart besluitvormingstraject. We brengen echter wel alle opmerkingen van de inwoners in beeld. Dat geldt ook voor alle overige ingebrachte reacties, zoals die over hondenpoep, speelgelegenheid, voorzieningen voor jongeren, bibliotheek als ontmoetingsruimte, verduurzaming woningvoorraad, gebruik WKO, versterken biodiversiteit, bereikbaarheid gemeente, gebruik houtkachels, voedselbossen en camperplaatsen voor recreanten.

	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Tegengaan verrommeling landschap door aanleg zonnevelden, visie op belastbaarheid landschappen: waar wel en waar geen zonnevelden.		X	
	Nieuwbouw energieneutraal, gebruik WKO stimuleren		X	X
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Natuurbehoud landschap, behoud houtwallen buitengebied	18x	X	
	Landschap in de omgeving niet volbouwen met woningen, zoals bij de Schelfhorst.		X	X
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Zorg voor goedkope starters (huur-)woningen. Via nieuwbouw of door het splitsen van grote panden.	22x	XX	XX
	Bouw levensloopbestendige woningen, met tuin of appartementen, voor jong en oud. Met de bouw van woningen voor ouderen zorg je voor doorstroming op de woningmarkt. Bouw Knarrenhof.	46x	XXX	XX
	Dorp niet volbouwen, geen nieuwe woonwijken	17x		
	Nieuwe woonwijk ten westen van Spierveen	3x		
	Inbreiden i.p.v. uitbreiden, locaties: sporthal de Marsch, leegkomende schoolgebouwen, Industrieweg-Brinkhovenlaan.	3x	XX	X
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Verbeteren centrum Eelde, open gaten opvullen, leegstand tegengaan, nieuwe functies inbrengen, inrichting openbare ruimte.	150x	XXX	XX
	Verbeteren centrum Paterswolde, veelzijdiger aanbod, aantrekkelijker, een ontmoetingscentrum	30x	X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Betere fietsverbindingen met Groningen, Assen en Haren	5x	X	
	Doorgaand verkeer door het dorp beperken: aanleg rondweg	8x		X
	Beter openbaarvervoer naar Groningen, Haren en Assen: frequenter en sneller	50x	XX	X
	Polder Lappenvoort en kanaal beter ontsluiten: wandel- en fietspaden.		X	
	Stoppen met vliegveld	8x		
	Meer wandelpaden, o.a. langs het Eelderdiepje		X	

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	De gemeente reageert niet op klachten. Wel ontvangst bevestiging, geen reactie. Beter luisteren.	22x	X	
	Samen met bewoners werken aan verbeteren openbare ruimte, bebouwing en verkeersoplossingen. Oprichten dorpsbelangengroep.	17x	X	
	Tegengaan hondenpoep	7x		
	Stoppen autocross en geluidsoverlast sportclubs	3x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Gebruik houtkachels verbieden	3x		
	Meer inzetten op duurzaamheid, bewoners helpen met energietransitie (subsidies).	14x	X	X
	SEW aansporen woningen te verduurzamen.		X	
	WKO-systeem toepassen bij complexen van woningen		X	
	Water Paterswoldse Meer gebruiken voor opwarmen huizen.	2x	X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Onderhoud groenstroken, parken en plantsoen laat te wensen over.	35x	XX	
	Groenstructuur versterken, meer bomen, meer bloemperken (bloemdorp!)	41x	X	
	Biodiversiteit versterken door aanleg bloemenbermen en –perken en ecologisch beheer		X	
	Stimuleren steenbreek, groen i.p.v. bestrating en aanschaf regentonnen		X	X
	Mogelijkheden voor het ontwikkelen van voedselbossen		X	
	Locatie De Marsch groene inrichten, bijv. beweegtuin		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Meer ontmoetingsruimte voor ouderen	9x	X	
	Meer aandacht voor de oudere jeugd, ontmoetingsruimte, jeugdsoos	9x	X	
	Speelvoorzieningen, speeltuin.	29x	X	
	Maatschappelijke voorzieningen handhaven/verbeteren (o.a. bibliotheek). Behoeft aan gemeenschapshuis.	10x	XX	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg voor meer opbouwplekken voor crowswagens	5x		
	Duurzaamheid inzetten als unique sellingpoint voor Eelde-Paterswolde		X	
	Kansen voor toerisme benutten. Bijvoorbeeld door inrichten camperplaats.		X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Pak Hoofdweg Eelde snel aan en zorg voor veilige fietspaden en verkeer remmende maatregelen	55x	XXX	XX
	Onderhoud stoepen, fietspaden laat veel te wensen over. Losse stoepetegels. Fietspaden levensgevaarlijk	67x	X	X
	Inrichting openbare ruimte beter afstemmen op minder validen	2x		
	Het 30-km regiem in de woonwijken beter handhaven en inrichting aanpassen	30x	X	X
	Verbeteren verkeersveiligheid op tal van punten (Legroweg, Groote Veen, Esweg, Hoofdweg, Vennerstraat, Groningerweg), speciaal voor fietsers.	78x	XX	X
	Buslijn 9: huidige route handhaven, Spierveen blijven bedienen	14x	XXX	X
	Groningerweg volledig 50 km		X	
	Verbeteren straatverlichting		X	X

6. Eelderwolde

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Eelderwolde

Voor een gezonde, toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling van Eelderwolde zijn volgens de insprekers de volgende zaken van belang om op te nemen in de omgevingsvisie:

- De ontwikkeling van een wijkcentrum met een supermarkt voor dagelijkse boodschappen en ontmoetingsruimte/bibliotheek, horeca om de sociale samenhang te bevorderen. Het overgrote deel van de geënquêteerden en ook de aanwezigen bij de dorpsbijeenkomst pleiten daarvoor. Een klein deel van de geënquêteerden heeft bezwaar tegen een supermarkt en is bang voor verkeersoverlast.
- Een verkeersveilige omgeving: tegengaan sluipverkeer en hardrijden.
- Een goede inpassing van zonnevelden in het landelijk gebied.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Speelgelegenheid en ontmoetingsruimte voor de oudere jeugd.
- Verkeer remmende maatregelen op de Borchsingel.
- Verbreden fietspad Madijk en betere ontsluiting Onlanden vanuit de wijk voor wandelaars.
- Beter onderhoud van de openbare ruimte, tegengaan wildgroei duizendknoop en riet.
- Voorlichting gemeente en hulp aan bewoners bij warmtetransitie woningen.
- Bestaande netwerk van aardgasleidingen handhaven en gebruiken voor groen gas of waterstof.
- Duidelijkheid over ontwikkeling Entreegebied Ter Borch.
- Een buslijn van het MZH naar het transferium Hoogkerk v.v., via de Borchsingel.

nr	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorpsavond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Mogelijke opties voor zonneparken: Businesspark Ter Borch, strook langs de A7. Samenwerken met Groningen.		X	
	Geen bezwaar tegen windmolens op bedrijventerreinen		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Zorgen voor goede inpassing zonnevelden in het landschap		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Geen nieuwe woningbouwlocaties in de omgeving	2x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg voor een goede supermarkt voor dagelijkse boodschappen. Liefst in combinatie met bibliotheek/ontmoetingsruimte en horeca. Doel: bevorderen sociale samenhang in de wijk.	60x	XXX	
	Geen behoefte aan winkels in Eelderwolde, zorgt voor verkeersoverlast	7x		
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Tegengaan sluipverkeer via Ter Borch via verkeerscirculatieplan, samen met gemeente Groningen		X	
	Meer doorsteekjes voor wandelen en fietsen tussen de wijk en de Onlanden		X	

nr	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Gemeente luistert alleen naar actiegroep tegen buurtsuper. Groep is niet representatief. Zorg voor snelle besluitvorming supermarkt.	5x		
	Beter onderhoud openbare ruimte, speeltoestellen, meer prullenbakken langs de Madijk, tegengaan hondenpoep, aanpak duizendknoop, overmatige rietgroei	19x	X	
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Gebruikmaken van aardwarmte, kleinschalig, zoals WKO	2x	X	
	Leidingnet aardgas handhaven en gebruiken voor alternatieve opties: groen gas of waterstof		XX	
	De gemeente moet inwoners motiveren en enthousiasmeren voor verduurzaming woningen, en subsidies regelen.		XX	
	Veel straten hebben wateroverlast, maatregelen om water op te vangen in de openbare ruimte		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Versterken biodiversiteit door aanleg bloemperken	3x		
	Aanleg biologische moestuin	2x		
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Behoeft aan meer ontmoetingsruimte voor ouderen en voor jongeren. Wellicht bestaande ruimte (scholen, Onlanderij) te gebruiken?	17x	X	
	Speelvoorzieningen voor oudere jeugd (bijv voetbal kooi)	8x	XX	
	Samenwerken aan het bloemencorso: eigen wagen maken.		X	
	Duidelijkheid over invulling Entreegebied Ter Borch		XX	
	Meer sportvoorzieningen: trimparcours, tennisbaan e.d.	9x	X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Fiets- en wandelpaden zijn te smal voor het intensieve gebruik, met name de Madijk	13x	XXX	
	Verkeer-remmende maatregelen op de Borchsingel en de Woltsingel, met name bij de scholen, daar veilige oversteek Borchsingel.	31x	XXX	
	Een buslijn van het MZH naar het transferium Hoogkerk v.v., via de Borchsingel	12x	X	
	Snelheid op Groningerweg beperken tot 50 km, verkeer-remmende maatregelen nemen	5x	X	

7. Tynaarlo

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Tynaarlo

Het participatietraject maakt duidelijk dat het voor Tynaarlo van belang is dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Behoud en versterk de kwaliteiten van het landschap rond het dorp. Stimuleer route-gebonden recreatie (wandelen en fietsen) door het dorp. Zorg voor een zorgvuldige inpassing van zonnevelden in het landschap en formuleer duidelijke regels.
- Geef (beperkt) ruimte aan woningbouw: voor starters, gezinnen met kinderen en voor ouderen. Bouw voor ouderen levensloopbestendige woningen in de bebouwde kom, zodat bestaande grote gezinswoningen vrijkomen.
- Zorg voor een betere openbaar vervoer ontsluiting: vervoer-hub bij de A28 en buslijn via N386 (Zuidlaren – Vries).

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Zorg voor beter onderhoud van de openbare ruimte, inclusief prullenbakken en straatverlichting.
- Zorg voor verkeersveilige oplossingen: verkeer remmende maatregelen, beperken vrachtverkeer, herinrichting Hoofdstraat, verbeteren fietspaden.
- Zorg voor begeleiding inwoners bij warmtetransitie woningen.
- Zorg voor ontmoetingsruimte voor ouderen en jongeren.
- Zorg voor goede supermarkt.
- Uitbreiding van de basisschool is gewenst.

	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website en socials
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Zonnevelden moeten goed passen in het landschap: faciliterende rol gemeente gewenst. Duidelijke regels t.a.v. wel/niet toestaan zonnevelden.		X	
	Bomen planten langs de N386 en A28 rond de es.		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Bouw (goedkope) starterswoningen en nieuwbouw voor gezinnen ter ondersteuning van voorzieningen	9x	XX	
	Bouw levensloopbestendige woningen voor ouderen, zodat via doorstroming de bestaande grote gezinswoningen beschikbaar komen.	3x	XX	
	Beperkte nieuwbouw via inbreiding in de kern	2x	X	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Bevorderen route gebonden toerisme: fiets- en wandelroutes door het dorp.		XX	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Beter openbaarvervoer naar Groningen en Assen, bijvoorbeeld via vervoershubs/halte bij A28. Herstel buslijn Vries – Zuidlaren over de N386.	20x	XX	
	Nieuw treinstation Tynaarlo	12x		

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Luisteren naar burgerinitiatieven. Behoeftte aan daadkrachtiger bestuur.	3x		
	Beter onderhoud groenvoorziening, openbare ruimte, straatverlichting, hondenpoep	13x	XX	
	Open vuur en houtkachels verbieden	3x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Geen 'stenen' tuinen	1x		
	Natuurbehoud, versterken biodiversiteit, bloemperken	1x	X	
	Faciliterende rol gemeente bij toepassen energiebesparende maatregelen		XX	
	Bouw energie-neutrale woningen	3x		
	Watergebruik beperken: boeren en burgers.		X	
	Zet in op waterstof voor auto's en verwarming huizen	1x		
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Tegengaan bloemteelt, i.v.m. sproeien van gif.	3x	X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Ontmoetingsruimte voor ouderen, dorps huis	4x		
	Jeugdsoos	4x		
	Sport-speel-fitnessplaats in de openlucht		X	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg voor een goede supermarkt	7x		
	Uitbreiden basisschool, ruimte voor kinderopvang, basisonderwijs verbeteren	3x	X	
	Geen toeristisch gebruik zwemplas		X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Herinrichting Dorpsstraat	2x		
	Verbeteren verkeersveiligheid: snelheid remmende maatregelen Stationsstraat, Hunebedstraat; weren vrachtverkeer uit de Dorpsstraat en de Schoolstraat; parkeren op de stoep tegengaan.	5x		
	Verbeteren fietspaden, o.a. Hunebedstraat , en fietspaden naar Vries en Zeegse	6x		

8. Oudemolen, Taarlo en Zeegse

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpen

Voor de insprekers vanuit Oudemolen, Taarlo en Zeegse is het van belang dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Geen ruimte voor windmolens of zonnevelden, past niet in het landschap.
- Onderzoek toekomstperspectief defensie terrein Oudemolen: opwekken energie, woningbouw.
- Geef (beperkt) ruimte aan woningbouw: voor starters en voor ouderen. Bouw voor ouderen levensloopbestendige woningen, zodat bestaande grote gezinswoningen vrijkomen.
- Biedt ruimte voor splitsen van grote gebouwen (scholen, boerderijen e.d.) in kleinere wooneenheden.
- Geen nieuwe voorzieningen voor recreanten, toerisme beperken.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Zorg voor beter onderhoud van de openbare ruimte, inclusief prullenbakken.
- Zorg voor verkeer remmende maatregelen op de Hoofdweg in Zeegse en voor voetpaden langs de weg.
- Grastegels langs de te smalle wegen om kapotrijden bermen te voorkomen.
- Samen met inwoners plan uitvoeren voor herinrichting brink Zeegse.
- Samen met inwoners plan ontwikkelen voor afkoppelen hemelwaterafvoer van het riool en opvangen regenwater in de tuinen of openbare ruimte.
- Stroomsnelheid water Drentse Aa gebruiken voor energieopwekking.
- Kwaliteit landschap behouden: geen boskap bij Zeegse, bloemrijke akkerranden stimuleren, overleg met Staatsbosbeheer over beheer natuurgebieden.
- Ontwikkel alternatieve vormen voor openbaar vervoer.

	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Geen windmolens of zonnevelden: past niet in het landschap.	1x	X	
	Niet van het gas af, bestaand net gebruik voor groen gas of waterstof	1x	X	
	Defensieterrein Oudemolen gebruiken voor opwekken zonenergie.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Natuur en landschap beschermen	2x		
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Zorg voor ouderen huisvesting en ontmoetingsplek voor ouderen. Via doorstroming komen dan grote gezinswoningen beschikbaar.	3x	X	
	Grote gebouwen, zoals scholen en boerderijen, splitsen in kleinere wooneenheden. Zorgt voor meer variatie in samenstelling bevolking.	2x	XX	
	Bouw woningen voor starters: jonge mensen vasthouden. Onderzoek naar mogelijkheden defensieterrein.	4x	XX	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Toerisme beperken, geen behoefte aan nieuwe voorzieningen voor recreanten.	1x	X	

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Beter onderhoud en beheer openbare ruimte. Meer prullenbakken.	3x	XX	
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Stroomsnelheid Drentse Aa gebruiken voor energie opwekking		X	
	Hemelwater niet meer via riool afvoeren, maar samen met bewoners zorgen voor vasthouden regenwater.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Brink in Zeegse herinrichten: oorspronkelijk situatie herstellen, eikenbomen, ontmoetingsplek inwoners.	6x	XXX	
	Verbeteren biodiversiteit door akkerranden in te zaaien met weidebloemenmengsels.	1x	X	
	Bos Zeegse niet kappen voor meer recreatiewoningen	2x		
	Rol Staatsbosbeheer ter discussie stellen: onvoldoende overleg en samenwerking.		X	
	Zorgen over plannen verhogen beekbodembodem Drentse Aa: effect onzeker en veel zwaar verkeersbewegingen.		X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Inrichting Hoofdweg Zeegse beter afstemmen op 30-km: meer verkeer remmende maatregelen.	8x	XXX	
	Beter openbaar vervoer, bijvoorbeeld via Hub-taxi	6x	X	
	Verbeteren verkeersveiligheid in Taarlo, er wordt te hard gereden.	1x		
	Voetpaden ontbreken langs de Hoofdweg	3x	X	
	De berm van de smalle hoofdwegen worden kapot gereden door landbouwverkeer: berm verhard met grastegels?	1x	X	

9. Vries

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Vries

Voor de insprekers vanuit Vries is het van belang dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Faciliteren van de ontwikkeling van de gemeente Tynaarlo tot een duurzame gemeente, maar geen grote windmolens en ook grote terughoudendheid bij toestaan zonnevelden.
- Behoud en versterk de kwaliteiten van het landschap rond het dorp.
- Geef voldoende ruimte aan woningbouw: voor starters, gezinnen met kinderen en voor ouderen. Bouw voor ouderen levensloopbestendige woningen in de bebouwde kom, zodat bestaande grote gezinswoningen vrijkomen. Hofjes lijken een goede optie. Meer ruimte voor zelfbouwers, o.a. op geschikte plekken aan de rand van het dorp.
- Zorg voor versterken van het centrum (gevarieerd winkelaanbod, horeca) en bevorder het toerisme (camping, camperplaatsen).
- Uitbreiden aantal (recreatieve) fietsroutes (o.a. Vries – Norg)
- Hoofdweg: verkeersveiligheid verbeteren, 30 km zone.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Zorg voor beter onderhoud van de openbare ruimte, inclusief hondenpoep en straatverlichting.
- Bouw energie neutrale woningen, bijv. door gebruik te maken van WKO.
- Biodiversiteit verbeteren via ecologisch beheer, boeren schadeloos stellen bij overstap naar natuur-inclusieve landbouw.
- Zorg voor verkeersveilige oplossingen: verkeer remmende maatregelen op de Hoofdweg (30 km?), verbeteren fietspaden, rotonde bij De Fledders.
- Zorg voor ontmoetingsruimte voor zowel ouderen en als jongeren.
- Basisonderwijs verbeteren, samenvoegen met ondersteunende functies (MFA).
- Fitness circuit, bewegen in de buitenruimte stimuleren.
- Wateroverlast voorkomen door aanpassen riolering, hemelwater vasthouden geen opties voor lagergelegen wijken, zoals De Fledders.

nr	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Streven naar duurzame gemeente, klimaatbeleid prioriteit geven, beperken afvalstromen	8x		
	Geen grote windmolens, wel meer ruimte voor kleine molens		XX	
	Geen draagvlak voor zonnevelden. Als het toch moet dan in gebieden met lage landschappelijke kwaliteit		XX	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Behoud het landelijk karakter van de gemeente, versterken natuur en biodiversiteit, vastleggen in de omgevingsvisie.	6x	XX	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Behoud de dorpse uitstraling, groen, eenvoudig, zorgzaam	12x		
	Snel starten met de bouw van nieuwe woningen, woningen voor starters, ouderen en gezinnen om de voorzieningen in het dorp te ondersteunen.	62x	X	
	Bouw kleine levensloopbestendige en betaalbare woningen voor jong en oud		XX	
	Bouwen in het buitengebied aan de rand van het dorp zou moeten worden toegestaan in de omgevingsvisie		X	
	Meer ruimte voor zelfbouwers		X	
	Bouw levensloopbestendige woningen voor ouderen in de kom van Vries met gezamenlijke voorzieningen (bijvoorbeeld hofjes)	6x	XX	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg voor versterking van het centrum door winkels en andere voorzieningen te concentreren, een compact en gezellig centrum met een gevarieerd winkelaanbod, leuke lunchtentjes en terrassen.	27x		
	Meer aandacht voor toerisme: centrum en omgeving kerk aantrekkelijk inrichten, (natuur) camping opzetten, kleine jachthaven met camperplaats, fiets- en wandelmogelijkheden promoten	7x		
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Hoofdweg: 30 km zone	5x		
	Uitbreiden en verbeteren fietspaden, o.a. Vries – Zeijen, Vries – Norg		XX	
	Behoeft aan station Tynaarlo		X	
	Vliegveld GAE opheffen		X	

	Overige voorstellen en ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Beter onderhoud groenvoorziening, openbare ruimte, straatverlichting	27x		
	Hondenpoep tegengaan, geen loslopende honden	5x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Wateroverlast en hittestress voorkomen, riolering verbeteren	4x		
	Bouw energie-neutrale woningen	3x		
	Behoeftte aan gezamenlijk opzetten van een zonnepark (via postcode-roos)		X	
	Onderzoek naar mogelijkheden warmte-koude opslag in de bodem (WKO)		X	
	Hemelwater vasthouden kan leiden tot overlast in sommige laaggelegen wijken (De Fledders)		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Biodiversiteit verbeteren door ecologisch beheer, o.a. aangepast maaibeeld.		XX	
	Boeren compenseren voor overstap naar natuur-inclusieve landbouw		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Sportaccommodatiebeleid: beter samenwerken met sportclubs	3x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Oplossing voor leegstaande panden in het centrum	7x		
	Beter onderwijs, kind-centrum, MFA, basisscholen samenvoegen en combineren met ondersteunende functies	8x		
	Behoeftte aan culturele ontmoetingsruimte in het centrum		X	
	Voorzieningen voor jongeren, jeugdsoos	2x		
	Meer speelvoorzieningen	2x		
	Fitness circuit, bewegen in de buitenruimte stimuleren	4x		
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Verbeteren verkeersveiligheid met name op fietspaden	4x		
	Snelheid remmende maatregelen Asserstraat (rotonde zuidzijde) en op de hoofdweg door het dorp	9x		
	Kiezen voor de fiets i.p.v. voor de auto, bestaande fietspaden verbeteren, geen nieuwe	3x		
	Bestaande afslag vanaf de Asserstraat naar de Fledders vervangen door rotonde	5x	X	
	Aanpak foutparkeren centrum	4x		
	Frequentie buslijn omhoog		X	

10. Yde – De Punt

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Yde-De Punt

Voor de insprekers vanuit Yde – De Punt is het van belang dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Verbod op zonneparken in het landelijk gebied.
- Nieuwe betaalbare, levensloopbestendige woningen voor starters of voor ouderen

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Aandacht voor beter onderhoud en beheer fiets- en wandelpaden en openbaar groen.
- Stop Lelie- en bollenteelt: te veel gif in de omgeving van het dorp. Slecht voor natuurgebieden.
- Blijf investeren in het basisonderwijs, jeugd- en jongerenvoorzieningen en de kinderopvang, voorkom dat inwoners hun kinderen naar Eelde op school latengaan.

Nr	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website, socials
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Verbod op zonneparken in het landelijk gebied	1x	X	
	Zonnepanelen combineren met begroeiing: verbeteren biodiversiteit		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Gebruik bedrijventerreinen, parkeerplaatsen, taluds van op/afritten, geluidswallen, oude stortplaatsen voor zonnepanelen		XX	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Nieuwe betaalbare, levensloopbestendige woningen voor starters of voor ouderen	5x	XX	
	Bouw kleinere woningen: veel mensen wonen alleen.	2x		
	Leegkomende boerderijen ombouwen tot kleinere wooneenheden, rol corporatie		X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Vrijliggend fietspad langs de Norgeweg	1x	XX	
	Geen behoefte aan transferium De Punt, aandacht voor verkeersveiligheid		X	
	Fietspad Yde – Vries en langs Bunnerzandweg		X	

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorpsavond	Via website, socials
ALGEMEEN				
	Aandacht voor beter onderhoud en beheer fiets- en wandelpaden en openbaar groen	5x	X	
	Aandacht voor stankoverlast houtkachels	1x		
	Illegale houtkap tegengaan	1x		
	Meer toezicht politie op hangjongeren aan te pakken	2x		
	Strenger handhaven bij opslag en vuilstort bij woningen	2x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Pleidooi voor kernenergie		X	
	Zorg voor een collectieve aanpak en maak het interessant voor inwoners om daaraan mee te doen: isoleren woningen, dorpsmolen, zonneveld		XX	
	Als eerste investeren in isoleren woningen		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Stop Lelie- en bollenteelt: te veel gif in de omgeving van het dorp. Slecht voor natuurgebieden	3x		
	Overhoekjes beplanten: zorgt voor meer biodiversiteit		X	
	Uitbreiden stallen tegengaan	1x		
	Vanuit het dorp actie voor bestrijden eikenprocessierups, vraag om ondersteuning gemeente		X	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Mooi dorp, en mooie woongemeente, houden zo.	3x		
	Jongeren en starters uit het dorp voorrang bij toewijzing huurwoningen of nieuwe woningen voor hen bouwen.	1x	X	
	Leegstand tegengaan	1x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Leuk restaurant/café met terras zou mooi zijn. Idem supermarkt	1x	X	
	Blijf investeren in het basisonderwijs, jeugd- en jongerenvoorzieningen en de kinderopvang, voorkom dat inwoners hun kinderen naar Eelde op school latengaan.	5x	X	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Aanleggen en verbeteren wandel- en fietspaden, o.a. langs de Norgerweg en herstel fietspad aan de Kerkweg.	2x	X	
	Verbeteren fietspad richting Eelde, vanaf de Duinweg naar de Legroweg	1x	X	
	Controle op snelrijders Norgerweg en de Groningerweg	2x	X	
	Er is onvoldoende parkeergelegenheid in sommige straten	2x		
	Zorgen dat de weg door het dorp niet wordt gebruikt door verkeer richting Donderen. Omleiden via Vries.	1x	X	

11. Zeijen

Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Zeijen

Voor de insprekers vanuit Zeijen is het van belang dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Geef ruimte aan woningbouw: voor starters, gezinnen met kinderen en voor ouderen. Bouw voor ouderen levensloopbestendige woningen. Voetbalveld verplaatsen en bestaand veld gebruiken voor bouw woningen. Daarnaast ook locaties in de bebouwde kom gebruiken voor nieuwbouw, bijvoorbeeld door verplaatsing boerderijen naar het buitengebied. Ontwikkel ouderen woningen (locatie Pathuis), zodat bestaande grote gezinswoningen vrijkomen.
- Geen goede landbouwgrond gebruiken voor zonneparken. Gebruik de daken (zoals die van MFA) en daarnaast over-hoeken, bermen en geluidswallen langs de grote wegen. Zonnepanelen zo plaatsen dat ze uit het zicht liggen.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Zorg voor beter onderhoud van de openbare ruimte, aandacht voor biodiversiteit, ecologisch beheer bermen, herstel houtwallen in het buitengebied.
- Behoeftte aan ondersteuning gemeente bij verdere verduurzaming van de woningvoorraad en oprichten energie coöperatie. Ontwikkel duurzame huizenroute in de gemeente.
- Behoeftte aan ondersteuning Boermarke en betrokken organisaties bij hun inzet op realiseren kringlooplandbouw en inrichting landelijk gebied en tegengaan verdroging.
- Zorg voor verkeersveiligheid op de hoofdstraat bij de brink: verkeer remmende maatregelen, beperken vrachtverkeer en landbouwvoertuigen.
- Stankoverlast intensieve veehouderij tegengaan.
- Zorg voor goed functionerend MFA, stimuleren gebruik door huren laag te houden.
- Behoud en verbeteren openbaar vervoer naar Assen en Groningen.

	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website en socials
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Geen goede landbouwgrond gebruiken voor zonneparken. Gebruik de daken (zoals die van MFA) en daarnaast overhoeken, bermen en geluidswallen langs de grote wegen. Zonnepanelen zo plaatsen dat ze uit het zicht liggen.		XX	
	Geen windmolens	1x		
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Kiezen voor verduurzaming: biologische landbouw, klimaatadaptatie, energietransitie	3x		
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Veel vraag naar nieuwe woningen. Een mix van duur en goedkope woningen, bij voorkeur levensloop bestendig. Plan voor ontwikkelen woningen op het voetbalveld zou door gemeente moeten worden opgepakt. Doel: nieuwe instroom moet zorgen voor ondersteunen school en sportclubs	13x	XXX	
	Verplaats boerderijen uit het dorp naar het buitengebied en gebruik de vrijkomende ruimte voor woningbouw.		X	
	Dorpse sfeer houden, geen grote uitbreiding	1x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorgen rond leerling aantallen basisschool: bouw woningen voor gezinnen.		XX	
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Fietspad van Zeijen naar Peest	1x		

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website en socials
ALGEMEEN				
	Zorg voor onderhoud houtwallen in het buitengebied.		X	
	Slagvaardiger inspelen op initiatieven vanuit het dorp	3x		
	Beter onderhoud groenvoorziening, openbare ruimte (vegen)	2x	X	
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Hulp gemeente nodig voor oprichten energie coöperatie.		X	
	Er wordt hard gewerkt aan het isoleren van woningen. Wel meer informatie van gemeente gewenst. Bijvoorbeeld een duurzame huizenroute opzetten: inwoners informeren inwoners.		X	
	Maatregelen nemen om hemelwater langer vast te houden (bijvoorbeeld gebruik overbodige mestsilo's. Boermarkte werkt hieraan samen met waterschap.		X	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Boermarkte zet stappen richting kringlooplandbouw: 3V's (Verdienen, Verduurzamen, Verbeteren): verbreding naar andere belangenorganisaties gewenst.		XX	
	Stankoverlast intensieve veehouderij tegengaan	5x		
	Natuurbehoud, versterken biodiversiteit, ecologisch bermbeheer, aanpassen maaibeleid	2x	X	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Beter gebruik MFA door lagere huur gebruiksruimtes	2x		
	Speelvoorzieningen vernieuwen	2x		
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Beter openbaarvervoer naar Groningen en Assen	1x		
	Buslijn van Assen naar Groningen via Ubbena moet blijven, veel scholieren uit Zeijen stappen daar op de bus.		X	
	Op de hoofdweg door het dorp wordt te hard gereden. Bovendien veel grote landbouwvoertuigen. Verkeer remmende maatregelen en voorlichting gewenst.	3x	XX	

12. Zuidlaren

Visie inwoners op ruimtelijke ontwikkeling van Zuidlaren

Voor de insprekers vanuit Zuidlaren is het van belang dat in de omgevingsvisie aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:

- Behoud en versterk de kwaliteiten van het landschap rond het dorp. Omgevingsvisie moet zorgen voor voldoende bescherming.
- Stimuleer de natuurontwikkeling en route-gebonden recreatie in het Hunzedal en bij het Zuidlaardermeer, maar zorg ook voor een betere ontsluiting (wandelen en fietspaden) en strandjes bij het meer. Ontwikkel wandelnetwerk en profileer Zuidlaren als wandelknooppunt.
- Zorg voor een zorgvuldige inpassing van zonnevelden in het landschap en combineer dat met vastleggen CO2 en versterken biodiversiteit (bloemen- en bomenranden).
- Bouw voor ouderen levensloopbestendige woningen op de PBH locatie, zodat bestaande grote gezinswoningen vrijkomen. En combineer deze met de bouw van woningen voor starters en midden groepen. Combinatie met voorzieningen: zorg, sport, onderwijs, sociaal-cultureel.
- Optimaal benutten inbreidingslocaties (PBH, Dennenoord, leegstaande panden), uitbreidingslocaties niet nodig.
- Zorg voor een betere openbaar vervoer naar Assen.

Overige voorstellen en ideeën

Het participatietraject heeft ook veel overige voorstellen en ideeën opgeleverd zoals:

- Zorg voor beter onderhoud van de openbare ruimte, met name de wandel- en fietspaden.
- Zorg voor verkeersveilige oplossingen: verkeer remmende maatregelen in de woonbuurten. Stationsstraat: beperken vrachtverkeer, herinrichting, verbeteren fietspaden en parkeergelegenheid. Opties voor 30km regiem in de Stationsstraat eventueel in combinatie met rondweg.
- Stimuleren en faciliteren inwoners bij warmte- en energietransitie.
- Zorg voor een snelle uitvoering van de plannen voor de herinrichting van het centrum en de ontwikkeling van de PBH locatie. Extra aandacht voor ontmoetingsfunctie centrum: terrasjes, bankjes, gevarieerde activiteiten en evenementen. Concentratie van voorzieningen op de PBH: gezondheidscentrum, sportcentrum, bibliotheek e.d.
- Profileer Zuidlaren als knooppunt voor wandelvakanties, vooral buiten het hoogseizoen en ondersteun dat met een gevarieerd aanbod aan activiteiten en evenementen.
- Zorg voor ontmoetingsruimte voor zowel ouderen als jongeren.

nr	Voorstellen, ideeën voor de omgevingsvisie	Aantal uit enquête	Verslag dorps-avond	Via website en socials
DUURZAAMHEID, WARMTETRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Aandacht voor duurzaamheid bij woningbouw	8x		
	Water zo lang mogelijk vasthouden, minder snel weglaten stromen richting Hunze.		XX	
NATUUR, LANDSCHAP, LANDBOUW, BIODIVERSITEIT				
	Groenstructuur versterken, meer bomen, natuur, biodiversiteit versterken	20x		
	Zonneparken zorgvuldig inpassen en combineren met CO2 opslag en versterken biodiversiteit (bomen planten, bloemrijke randen).		XX	
	De kwaliteit van het landschap beschermen. Zuinig op het bomenbestand. Inwoners betrekken bij beschermen landschap.		XX	
	Minder landbouw. Boeren uitkopen en grond omzetten in natuur.		X	
	Koester de ontwikkeling van het Hunzedal en stimuleer recreatie.		X	
	Het Zuidlaardermeer beter ontsluiten voor recreatie: wandel en fietspaden, strandjes.		XX	
SAMENLEVEN, LEEFBAARHEID, WONEN				
	Zorg voor goedkope starters (huur-)woningen voor jongeren, toewijzen aan woningzoekenden uit Zuidlaren. Tiny houses	25x	XX	
	Bouw appartementen of levensloopbestendige woningen voor 55+ in het centrum, met name PBH locatie	45x	XXX	
	Zorg op de PBH locatie voor een verscheidenheid aan woonvormen, voor jong en oud, voor rijk en arm. Met gezamenlijke voorzieningen en openbare ruimte.		XX	
	Woningbouw binnen de bestaande kern: PBH, Dennenoord, leegstaande panden/winkels.		XX	
	Woningbouw gericht op middengroepen	12x		
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg bij de herontwikkeling van het centrum voor handhaving van het dorps karakter, versterk de groene (bomen)structuur en geen grootschalige, hoge bebouwing	20x		
	Versterk de bestaande winkelstructuur (het lint), geen winkels op de PBH locatie	35x		
	Recreatiemogelijkheden zuidkant Zuidlaardermeer versterken: vaarverbinding met het centrum en jachthaven (PBH), camperplaatsen, beter strand,	10x		X
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Doorgaand verkeer en vrachtverkeer van de Stationsweg af door het aanbieden van een rondweg: via de Voorkampen en over het PBH terrein richting De Groeve	55x	XX	X
	Herinrichting Stationsweg tot 30 km weg en/of eenrichtingsweg	15x	X	
	Beter openbaarvervoer naar Assen	13x		
	Verdubbeling N34 tegenhouden	2x		

	Overige voorstellen, ideeën	Aantal uit enquête	Verslag	Via website socials
ALGEMEEN				
	Wees eerlijk en duidelijk naar uw burgers en zorg voor snellere besluitvorming, heldere klachtenprocedure ontwikkelen	10x		
	Onderhoud openbare ruimte, stoepen, wandelpaden laat te wensen over. Losse stoeptegels. Beter onderhoud groenstroken, parken, actief snoei beleid.	37x		
	Tegengaan hondenpoep en loslopende honden	4x		
DUURZAAMHEID, WARMTE-TRANSITIE, ENERGIETRANSITIE				
	Betere bewustwording energiegebruik		X	
	Energie en warmte transitie zou vooral door de inwoners zelf moeten worden georganiseerd, bijvoorbeeld via Buurkracht. De gemeente zou deze initiatieven moeten faciliteren.		XX	
VOORZIENINGEN, ECONOMIE				
	Zorg voor snelle uitvoering van het door de raad vastgestelde plan met een supermarkt op het PBH terrein in combinatie met andere functies en woningen	70x	XX	
	Meer discount winkels: Lidl, Aldi, Action.	28x		
	Leegstand winkels tegengaan. Gevarieerd winkelaanbod.	11x		
	Herinrichten Grote Brink: groen, terrassen, ontmoeten; geen parkeerterrein. Meer terrassen en gezelligheid	21x	X	
	Nieuw gezondheidscentrum (anderhalve lijns), bijv. PBH	11x	XX	
	Bibliotheek behouden, uitbreiden met ontmoetingscentrum	5x	X	
	Meer en gevarieerdere activiteiten in het centrum. Verbreding van het aanbod: foodtrucks, wielerronde, paardensport. Jaarlijks een groot evenement, zoals de Oostermoerfeesten, zorgt voor meer saamhorigheid.		XX	
	Toerisme buiten het seizoen stimuleren. Focus op natuurbeleving, wandelroutes, wandelknooppunt op de Brink		XX	
	Zorg voor een gezamenlijke werkruimte voor ZZP'ers.		X	
	Basisscholen samenvoegen, een grote brede school, nieuwe gebouwen	3x		
	Middelbare school handhaven en verbeteren	12x		
	Voorzieningen, activiteiten voor jongeren, jeugdsoos	8x	X	
	Nieuwe sporthal (bijvoorbeeld op PBH)	12x		
MOBILITEIT, BEREIKBAARHEID, VERKEERSVEILIGHEID				
	Parkeren verbeteren: weg met het verhoogde stoep-parkeren, extra parkeerplaatsen op de PBH locatie	35x	X	
	Rotonde bij de Brink	10x		
	Verkeersveiligheid in het centrum verbeteren, veilige oversteken voor voetgangers en fietsen. Rijrichting fietspaden Stationsweg duidelijk aangeven en handhaven.	25x	X	
	Betere fietsvoorzieningen: onderhoud fietspaden, veilige fietsoversteken, fietsers voorrang op rotondes	20x	X	
	Het 30-km regiem in de woonwijken beter handhaven en inrichting aanpassen	8x		
	Buslijn 51 langs Midlaren zou frequenter moeten rijden		X	

